

ภูมิปัญญา ด้านศิลปกรรม(หมอลำกลอน)

ความเป็นมาหมอลำกลอน

“ลำ” สามารถมองออกได้ในสองลักษณะเพื่อหาความหมายคือ แสดงออกเป็นกิริยา หมายถึงการขับร้อง คือ การนำเอาเรื่องราวในวรรณคดีมาขับร้องเป็น บทกลอนทำนองที่เป็นภาษาอีสาน แสดงออกเป็นคำนาม หมายถึง ชื่อเรื่องของการขับร้องหรือการแสดงที่เป็นเรื่องราว “หมอลำ” หมายถึง ผู้ที่มีความชำนาญในการขับร้องวรรณคดีอีสาน โดยการท่องจำเอากลอน มาขับร้อง หรือผู้ที่ชำนาญในการเล่นนิทานเรื่องนั้น เรื่องนี้หลายๆเรื่อง

วิวัฒนาการของหมอลำ

เดิมทีสมัยโบราณในภาคอีสานเวลาค่ำเสร็จจากกิจกรรมงานมักจะมาจับกลุ่มพูดคุยกัน กับผู้เฒ่าผู้แก่ เพื่อคุยปัญหาสารทุกข์สุกดิบและผู้เฒ่าผู้แก่นิยมเล่านิทานให้ลูกหลานฟัง นิทานที่นำมาเล่าเกี่ยวกับจารีตประเพณี และศีลธรรม ที่แรกนั้นเล่าเมื่อลูกหลานมาฟังกันมากจะนั่งเล่าไม่เหมาะ ต้องยืนขึ้นเล่า เรื่องที่นำมาเล่าต้องเป็นเรื่องที่มีในวรรณคดี เช่นเรื่องกาฬเกษ สินชัย เป็นต้น ผู้เล่าเพียงแต่เล่า ไม่ออกทำออกทางก็ไม่สนุกผู้เล่า จึงจำเป็นต้องยกไม้ยกมือแสดงท่าทางเป็นพระเอกนางเอก เป็นนักรบ เป็นต้น เพียงแต่เล่าอย่างเดียวไม่สนุก จึงจำเป็นต้องใช้สำเนียงสั้นยาว ใช้เสียงสูงต่ำ ประกอบ และหาเครื่องดนตรีประกอบ เช่น ซุง ซอ ปี่ แคน เพื่อให้เกิดความสุขครึกครื้น ผู้แสดงมีเพียงแต่ผู้ชายอย่างเดียวไม่มีรสชาติเผ็ดมัน จึงจำเป็นต้องหา ผู้หญิงมาแสดงประกอบ เมื่อ ผู้หญิงมาแสดงประกอบจึงเป็นการลำแบบสมบูรณ์

เมื่อผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ก็ตามมา เช่น เรื่องเกี่ยวพาราสี เรื่องชิงดีชิงเด่นയാဒ (แย่ง) ชู้ยาต ผัวกัน เรื่องโจทย์ เรื่องแก้ เรื่องประชัน ชนทำ เรื่องตลกโปกฮาที่ตามมา จึงเป็นการลำสมบูรณ์แบบ จากการมีหมอลำชายเพียงคนเดียวค่อย ๆ พัฒนาต่อมาจนมีหมอลำฝ่ายหญิง มีเครื่อง ดนตรีประกอบจึงหว่าเพื่อความสนุกสนาน จนกระทั่งเพิ่มผู้แสดงให้มีจำนวนเท่ากับตัวละครในเรื่อง มีพระเอก นางเอก ตัวโกงตัวตลก เสนา ครบถ้วน

กลอนลำร่วมสมัย กลอนหวนหวน ขับลำโดย หมอลำสนาน วุฒิสเลลา

ผมจักจรรย์เรื่องเมืองไทยสมัยเปลี่ยน เรียนต่อพวกพี่น้องคงสู้คู่สู้คน ตกมาในสมัยนี้สังคมไทยบ่คือเก่า บ่แม่นยามซ่งแ้วฝูงเจ้าก็ยอมเห็น เดี่ยวนี้คนเฮพากันเล่นหอยเบอร์ทั่วประเทศ เหตุเพราะความอยากได้เงินล้าน เข้าไใส่ถง พากันลงทุนซื้อเหม็ดมือกะบ่ว่าเหม็ดฮอดไฮฮอดนาเหม็ดฮอดเฮือนเหม็ดฮอดบ้านเพิ่นกะยังบ่ย่านย่อน หาญกล้าว่าสิรวย เหม็ดทั้งจ้วควายซ้ารถยนต์นำเพิ่นซำตี้มี่ยมกองทุนหมู่บ้านเอามาซื้อเลขดัง ลางคนนั้นเพิ่นตั้ง หน้าอ่านแต่หนังสือ บ่แม่นหนังสือพิมพ์บ่แม่นหนังสือเรียน แต่เป็นทำนายฝันเพิ่นอ่านกันจนล้า

นอนหลับฝันเห็นนอนตายลอยน้ำ ตีไปว่าเลขหนึ่ง ฝันเห็นอึ่งเผ่าผัดตีเข้าใส่สุญ ฝันเห็นเปิดลอยน้ำตี ไปว่าเลขแปด แปดไปคนละด้านปานเจ้าพ่อตำรา

ตั้งแต่ก่อนนั้นนา เพิ่นเว้าว่าคนจนเล่นหอย คนรวยเล่นหุ้น ทุกมือนี้เกิดรุ่นคนเอาหุ้นมาเฮ็ดหอย สี่เวลา อีกด้วยเลขไหลอยู่โทรศัพท์บ่อยากจัดทำกรงานเผ่าจจนล้า สิบลูกสิบลี ห้าคุณห้าแต่เวลาเปิดตลาด ถือกกระ ดาษแผ่นน้อยคอยลุ้นแต่เลขไหล แม่นเจ้าได้หรือบ่ได้เพิ่นเอ็นใส่กันแซวๆ อย่างนำกันเป็นแถวถือปากกาสมุดน้อย ลูกค้าคอยอยู่ในบ้านบริการจนถึงที่เปิดตลาดนับได้ ตะเว็นเที่ยงยังบ่ได้จ่ายบ่จ่ายจ้งเอา มือน้อยบ่เข้ามืออื่นค่อย ติดตามมีเงินสองพันสามเลขหุ้นเอาไปเหม็ดเกลี้ยง นั่งหน้าเหลือพอปานกล้วย กะสิรวยผัดบ่อกหมูปอกเขาผัด เคียดซ้าอย่ามายุ่งเรื่องกู นั่งหลังขดหลังตู้เขียนบวกลบคูณหาร เพิ่นว่าเป็นการเก่งแล้วเร่งเร็วไปหาซื้อ เลขใหญ่ลือ มาหลายด้านอาจารย์ดังเพิ่นมาบอก ว่าต้องออกแน่ๆเป็นการแก้เลขไหล หุ้นบ่อกเฮาต้องได้เลขใหญ่มาสำรอง ขายสร้อยทองอยู่ในคอต่อหุ้นต้องรวยได้ ซื่อลงไปเจ็ดหกห้า บัดว่าเลขออกมาบัดเป็นห้าสี่สี่ ผิดโตเดี่ยวอีหลีกูสิแก้ งวดหน้าเลขผีบ่าออกบ่ตรง กระเป่าโล่งโจ้งตั้งหมื่นแปดภูเหม็ดไป ย้อนเลขไหลลูกเหม็ดตัวห้ากินหัวเลขผีบ้า เลข ใหญ่มาประดังซ้าทำให้กูต้องหมดตุต เเฮ็ดเลขสูตรกะบ่เข้าเอานำฝันก็ไปใกล้อาจารย์ให้ก็บ่ตรง ย้อนความหลงจน เป็นบ้าผลตามมาคือทุกข์ยาก ต้องล้าปากบ่ให้เว้าเหม็ดทั้งซ้าวและของ เหม็ดฮอดที่เหม็ดฮอดน้องนั่งจ้องบิขมับ โต เดินเซโซไปมาตีมสุรากล้วยกลุ้ม ความจนรุมมาเข้าย่อนมัวเมานำหวนหวน บุญเพิ่นเลยบ่สร้างซ้าทางธรรมบ่ต้อง เอย บ่เคยทำนำฮอดหน้าทีทานไว้-ศาสนาตี๋เป็นอาจินหนีสินบ่มีใช้ เล่นเลขไหลเป็นงานหลักมักหลายกลายเป็น วุ่น มาทำบุญเสียบ้างหาทางอันมันแก่น แม่นบ่ยอมค้ายมนี้ได้เว้าขอให้เจ้าจงพิจารณา คุณความดีหลอมหล่อปั้น การงานส่งเสริมทรัพย์ ฟ้าวกกลับตัวกลับใจใฝ่ทางดีบ้าง หันมาทางศีลทานด้วยภาวนาไว้แห่น จักเป็นทางช่วยแก้ หันเข้าถักกทาง ทำจิตใจให้ว่างเห็นห่างทางอบาย บ่วันวายคั้นเฮายัดฮือคลองธรรมนี้เป็นศักดิ์ศรีหลายด้านทาง ทานให้เทียวทอง มือนี้เดอถือเป็นโอกาสทองแน่แน่ว เเฮมีแล้วบ่อนสิทาน หันมาทางฝ่ายด้านมาทานฝากทำบุญ จักเป็นทุนปัจจัยสู่ทางเจริญยิ่ง เป็นความจริงคือผมเว้าเอาลามาฝาก คั่นอยากได้แท้ๆ ให้มาแม้บาตรสวรรค์ เพราะว่าเราและท่านนี้ได้เกิดเป็นมนุษย์ เเฮเกิดมาเห็นพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์พร้อมพากันเอาจิตน้อมมา ธรรมพุทฺธโนแห่น บำรุงสงฆ์ไว้บ้างเป็นการสร้างฝ่ายเจริญ การทางดีอย่าให้เพิ่นฟ้าวเดินสู่ทางทาน เดินทางศีล ภาวนาพระศาสดาเพิ่นสอนไว้ จะเป็นหญิงชายนั่นชรากาลหรือน้อยหนุ่ม อย่างนำกันเป็นชุมผมขอเอิ้นบอกให้มาพ้ ฝ่ายบุญ ก่อนสิไปฝ่ายพุ้นฝ่ายมีโลกบันเทิง หันเข้ามาฝ่ายทางทานบาตรสวรรค์ก่อนเดอท่าน

ผู้ให้ข้อมูล

นายสนาน วุฒิสเลลา ประชาญ์ชาวบ้านด้านการแสดง หมอลำ